

ΚΛΕΙΩ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ.
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄.

ΤΟΜΟΣ ΣΤ΄.
ΑΡΙΘΜ. 9 (129).

Συνδρομή ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἀπριλίου ἐκάστου ἔτους ἐτησίᾳ μὲν
φρ. χρ. 25 ἑξάμηνος δὲ φρ. χρ. 12 1/2.

ΕΤΟΣ ΣΤ΄.
τῇ 1/13. Αὐγούστου 1890.

ΕΡΡΙΚΟΣ ΙΨΕΝ.

 περίφημος τῆς Νορβηγίας δραματικὸς ποιητὴς Ἑρρίκος Ἰψεν, τοῦ ὁποίου τὰ νεωστὶ ἐν τισὶ θεάτροις τῆς Εὐρώπης παρασταθέντα δράματα: «Τὰ φαντάσματα» καὶ «ὁ Ῥόσμερσχολμ» ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς ζωηροτάτας συζητήσεις, ἐγεννήθη τῷ 1828 ἐν τῇ πόλει Skien τῆς μεσημβρινῆς Νορβηγίας. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ, κατὰ τὸ ἥμισυ ἔμποροι καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ναυτικοί, εἶχον καταστραφῆ οικονομικῶς, ὁ δὲ νεαρὸς Ἰψεν λίαν ἐνωρὶς ἀναγκασθεὶς ὑπὸ τῆς πενίας καὶ τῶν στερησεων νὰ θέσῃ στενὰ ὅρια εἰς τὴν φιλομάθειάν του καὶ νὰ καταστείλῃ τὴν πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν ποίησιν ἀκατάσχετον ὁρμὴν του, εἰσῆλθεν ὡς ὑπηρέτης εἰς τι φαρμακοπωλεῖον, ὅπως μὴ ἀποθάνῃ ὑπὸ τῆς πείνης. Ἔσχε λοιπὸν ὁ Ἰψεν τὴν δόσιν ἐκείνην τῆς δυστυχίας, ἣτις εἶνε ἱκανὴ νὰ ἀναπτύξῃ (ἢ καὶ νὰ θανατώσῃ, κατὰ τὰς περιστάσεις) τὴν θέ-

λσιν. Ἀλλ' ἡ θέλησις συνοδευομένη ὑπὸ τῆς ἀληθοῦς εὐφυΐας δὲν καταπνίγεται εὐκόλως ὑπὸ ἐξωτερικῶν περιστάσεων, καὶ ὁ Ἰψεν ὑπηρέτης ὢν ἐν τῷ φαρμακοπωλεῖῳ, εὗρισκε πάντοτε καιρὸν νὰ ἀσχολῆται καὶ περὶ τὰ γράμματα, ἰδίᾳ δὲ περὶ τὴν ποίησιν. Τὸ διορατικὸν αὐτοῦ πνεῦμα ἐβλεπεν ἀνεκαθεν τὰ ἀσθενῆ καὶ τὰ τρατὰ μέρη τῆς κοινωνίας, πανταχοῦ ἐβλεπε προλήψεις, δεισιδαιμονίαν, ματαιοσχολίαν, ὑποκρισίαν, ψεῦδος καὶ μετριότητα. Καὶ βραδύτερον δὲ παρετήρησεν ὅτι οἱ πολέμοι τῆς ἡθικῆς ἐξοχότητος καὶ τοῦ ἀληθοῦς ἀνθρωπισμοῦ κατέχουσιν ἀγέρωχοι τὰς πρωτίστας θέσεις ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ παρέχουσι δυσκαταγώνιστον ἀντίστασιν εἰς πᾶσαν εἰλικρινῆ τάσιν πρὸς τὴν ἀληθειαν, πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀπελευθέρωσιν τοῦ λαοῦ.

Ἀμέσως ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ δράματι, «τῷ Κα-

ΕΡΡΙΚΟΣ ΙΨΕΝ.

τιλίνα», ἐξέφρασεν ὁ Ἴψεν μετὰ νεανικῆς σφοδρότητος τὴν δυσἀρέσκειαν καὶ τὴν ἀπέχθειάν του πρὸς τὰ σαθρά, ἄλογα καὶ ἄδικα καθεστῶτα τῆς κοινωνίας. Ἀλλ' ἡ ἀγνώμων πατρὶς ὀλίγον ἔδειξεν ἐνδιαφέρον πρὸς τὰ μεταρρυθμιστικὰ σχέδια τοῦ νεαροῦ αὐτῆς ποιητοῦ καὶ μόνον τριάκοντα ἡγόρασεν ἀντίτυπα τοῦ πρώτου αὐτοῦ ἔργου. Ὁ νεαρὸς καὶ ὑψηλῶν ιδεῶν ἐμπορούμενος ποιητὴς κατέλιπε τὴν γενέθλιον χώραν καὶ ἐστράφη πρὸς τὴν Χριστιανίαν, ἔνθα μετὰ βραχεῖαν προπαρασκευὴν ἐνεγράφη φοιτητὴς εἰς τὸ πανεπιστήμιον. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα κατεδείχθη, ὅτι εὐαίσθητος καρδία, εὐγενῶν αἰσθημάτων ἐμπορουμένη καὶ ὀργῶσα πρὸς ὑψηλὰ ιδεώδη, εἶνε πανταχοῦ ἐκτεθειμένη εἰς προσβολὰς καὶ πικρίας, ὅταν μάλιστα ἡ κενότης τοῦ βαλαντίου καὶ ἡ χυδαία πείνα δὲν ἀφίνουσι τὴν μάθησιν νὰ γείνη ἀμιγῆς ἀπόλαυσις καὶ τοῦ πνεύματος ἀτάρακτος τέρψις. Ὁ Ἴψεν ἦτο τοσοῦτον ἄπορος, ὥστε καὶ ἐκάστην μεσημβρίαν προσεποιεῖτο μόνον ὅτι πηγαίνει εἰς τὸ ξενοδοχεῖον νὰ γευματίσῃ, πράγματι δὲ ἔζη μὲ ἄρτον ξηρὸν καὶ ὀλίγον καφέν. Ἀλλὰ τὴν πενίαν του ὑπέφερεν ὁ ποιητὴς μετὰ χάριτος καὶ εὐτραπείας: ἐξεπώλησεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅλα τὰ ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του μὴ ἀγορασθέντα ἀντίτυπα τῆς τραγωδίας του «Ὁ Κατιλίνας», καὶ τοιουτοτρόπως ἠδυνήθη ἐπὶ τινα χρόνον νὰ ὀχῆται ἐπὶ τοῦ πηγᾶσου τοῦ ὀλίγον τι εὐτραφέστερος ἢ πρότερον.

Ὁ Ἴψεν ἵδρυσεν μετέπειτα περιοδικὸν τι σύγγραμμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἔγειναν ἑκατὸν περίπου συνδρομηταὶ ἐκ τῶν εὐπαιδευτοτέρων Νορβηγῶν. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο

δὲν ἠδύνατο, ἐννοεῖται, νὰ συντηρηθῇ καὶ ἔπαυσεν ἐκδιδόμενον, ἀλλ' ὁ Ἴψεν δημοσιεύσας ἐν αὐτῷ τὰ λυρικά καὶ ἐπικά του ποιήματα, τὰ ὁποῖα συνέγραφεν ἐξεπίτηδες διὰ τὸ περιοδικὸν τοῦ ἐκείνου, ἐγένετο γνωστὸς ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ καὶ ἐκτίσαστο ἱκανὴν φήμην ὡς ποιητῆς. Ὁ διάσημος βιολινιστὴς Ole Bul εἶχεν ἱδρῦσει τότε ἐν Bergen ἐθνικὸν τι θέατρον καὶ προσεκάλεσε τὸν Δρ. Ἑρρίκον Ἴψεν ὡς δραματοῦργον διὰ τὸ θέατρον τοῦτο. Ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς διετέλεσεν ἐργαζόμενος ἀπὸ τοῦ 1853 μέχρι τοῦ 1857, ποιῶν ἐν δράμα καὶ ἑκάστον ἔτος διὰ τὸ θέατρον καὶ τελειοποιῶν οὕτω τὴν ἐν τῇ δραματικῇ ποιήσει ἱκανότητά του συμφῶνως πρὸς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς σκηνῆς. Μετὰ ταῦτα διωρίσθη ὁ Ἴψεν διευθυντὴς τοῦ θεάτρου ἐν Χριστιανίᾳ, ἔνθα διέμεινε μέχρι τῆς χρεωκοπίας τῆς ἐθνικῆς ταύτης σκηνῆς ἐν ἔτει 1862, δὲν ἔπαυσε δὲ ἐν τῷ μεταξῷ χρόνῳ νὰ συγγράφῃ τραγωδίας καὶ νὰ μελετᾷ τὰς ἀτοπίας καὶ ἀλογίας τοῦ κοινωνικοῦ καὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Ἀλλὰ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ ποιητικοῦ σταδίου του εὐρίσκετο ὁ Ἴψεν εἰς διηνεκὴ ἀγῶνα κατὰ τῆς μεγάλης μερίδος τῶν περιωρισμένων καὶ στενοκάρδων συμπολιτῶν του, ὑφ' ὧν παρεννοηθεῖς, παραγνωρισθεῖς καὶ συκοφαντηθεῖς ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους τῷ 1864 νὰ ἐξορίσῃ αὐτὸς ἑαυτὸν ἐκ τῆς πατρίδος του καὶ νὰ καταφύγῃ κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς Ῥώμην εἶτα δὲ εἰς Μόναχον, ἔνθα καὶ διαμένει μέχρι τοῦ νῦν, ἄγων ἤδη τὸ 59 ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἀλλ' εἰσέτι μετὰ νεανικοῦ σφρίγγους ποιῶν καὶ συγγράφων.

ΕΚ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΣΤΑΝΛΕΪ.

(Συνέχεια.)

ΤΟ ΜΕΓΑ ΔΑΣΟΣ ΕΝ Τῇ ΚΕΝΤΡῶΑ ΑΦΡΙΚῇ.

Τὸ μέγιστον μῆκος τοῦ δάσους τούτου, ἀπὸ τοῦ Καβαμβάρρε τῆς νοτίου Μανζέμας μέχρι τοῦ Βαγβίννε τῆς δυτικῆς Νιαμνιάμ, εἶνε 1000 χιλιομέτρων· τὸ κατὰ μέσον ὅρον εὖρος αὐτοῦ εἶναι 830 χιλιομέτρων, οὕτως ὥστε τὸ δάσος τοῦτο ἔχει ἐν συνόλῳ ἐπιφάνειαν 832,000 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, μὴ συμπεριλαμβανομένων ἐνταῦθα τῶν ἐξωτερικῶν ἐκείνων μερῶν τοῦ δάσους, ἅτινα διαχωρίζονται ἀπὸ τοῦ ὅλου διὰ λειμῶνων, οὔτε τῶν μακρῶν ἐκείνων δασωδῶν ζωνῶν, αἵτινες καλύπτουσι τὰς χαμηλοτέρας ὄχθας ἐκάστης μεγάλης λεκάνης ποταμοῦ. — Ἐνταῦθα θὰ περιγράψω μόνον ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ δάσους, ὅπερ ἀπὸ τῆς Ἰαμβουίας μέχρι τῆς Ἰνδεσούρας ἐκτείνεται ἐπὶ ἀποστάσεως 526 χιλιομέτρων.

Ἄς θεωρήσωμεν ἤδη τὸ μέγα τοῦτο δάσος, οὐχὶ διὰ νὰ κάμωμεν ἐπιστημονικὴν τινα ἀνάλυσιν τῶν δένδρων καὶ τῶν προϊόντων αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ νὰ λάβωμεν γενικὴν τινα περὶ αὐτοῦ ιδέαν. Καλύπτει τοσοῦτον εὐρείαν ἐπιφάνειαν, εἶνε τοσοῦτο ποικίλον καὶ συγχρόνως τοσοῦτο ὁμοιόμορφον ἐν τοῖς χαρακτηριστικοῖς αὐτοῦ, ὥστε ἡ ἀκριβὴς αὐτοῦ περιγραφή θ' ἀπῆλπε πολλοὺς τόμους· μάλιστα δέ, ἂν ἠθέλομεν νὰ τὸ ἐξετάσωμεν μετὰ πάσης ἀκριβείας, θὰ μᾶς ἐχρειάζετο ὁλόκληρος λεγῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων. Δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ

ἐξετάσωμεν τὰ ἄνθη καὶ τοὺς καρποὺς καὶ τὰ τόσα θαύματα τῆς βλαστήσεως ταύτης, οὔτε νὰ θεωρήσωμεν ἐκ τοῦ πλησίου τὰς λεπτὰς διαφορὰς τοῦ φλοιοῦ καὶ τῶν φύλλων τῶν περὶ ἡμᾶς ὀρδουμένων διαφόρων δένδρων, οὔτε νὰ συγκρίνωμεν τὰ ποικιλότατα εἶδη τοῦ ἐκκρινόμενου γλοιώδους ἢ ὑελοποιηθέντος κόμμιος, ἅπερ ὡς γαλακτοειδεῖς σταγόνες, ὡς ἠλεκτρόχροα σφαιρίδια ἢ ὡς ἀχατόχροα δάκρυα σταλλάσσουν ἐκ τῶν δένδρων, οὔτε νὰ παρατηρήσωμεν τοὺς ἐπιμελεῖς μύρμηκας οἵτινες ἀδιακόπως ἀναβαίνουν καὶ καταβαίνουν τοὺς κορμούς τῶν δένδρων, τῶν ὁποίων ὁ φλοιὸς ἐν ταῖς πτυχαῖς αὐτοῦ παρέχει ὄρη καὶ κοιλάδας εἰς τὰς στρατιάς τῶν ἐντόμων, οὔτε νὰ παριστάμεθα μάρτυρες τῶν πολέμων, οὗς διεξάγουσι τὰ διάφορα ταῦτα ἔθνη τῶν μελάνων καὶ τῶν ἐρυθρῶν μυρμηκῶν. Ὡσαύτως παραλείπομεν πᾶσαν λεπτομερῆ ἐξέτασιν τοῦ ὑπερμεγέθους ἐκείνου ὄγκου, τοῦ νεκροῦ ἐκείνου γίγαντος τῶν δένδρων, ὅστις μόλις εἰσέτι διατηρεῖ τὴν ὄψιν κατερριμμένου στελέχους καὶ ἤδη εἶναι τοσοῦτον πορώδης ὡς σπόγγος. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αὐτοῦ ζῶσιν ἤδη ἀναρίθμητοι φυλαὶ μικρῶν ζωῦφιων, θησαυροὶ ἀνεξερεύνητοι διὰ τοὺς ἐντομολόγους. Πλησίασον τὸ οὖς σου εἰς τὸν ξυλῶδη ἐκεῖνον καὶ σεσηπῶτα ὄγκον, καὶ θ' ἀκούσῃς εὐκρινῶς ἐκδηλουμένην ἐν ἀκαταπαύστῳ βόμβῳ τὴν ζωὴν τοῦ κόσμου τῶν ἐντόμων. Τὰ ἀναρίθμητα ἐκεῖνα ζωῦφια παντὸς εἶδους καὶ σχήματος, τὰ διαφορώτατα κατὰ τὸ